

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Hegy András

Létezik-e még felebarát?

Mi emberek – amikor emberi kapcsolatainkról van szó – különféle relációkban gondolkodunk és fogalmazunk mindennapi életünk területein is. A vonaton például egy ember utas vagy kalauz, a piacon vevő vagy eladó, a társadalomban pedig választópolgár vagy legfeljebb jelölt. Olykor ehhez a relációhoz birtokos jelzőt is tapasztunk. Azt mondjuk, hogy a tanárom, a diákom, az orvosom, a betegem, vagy egészen közeli kapcsolatok esetén: a férjem, a feleségem, a fiam, a lányom, az anyósom stb. De van-e egyáltalán felebarátom? És ha van, ki az?

A *felebarát* előfordul-e még közbeszédben, vagy csak a szószerkezen vagy kegyes társalgás közben? Hogy tudnánk ezt lefordítani a mindennapok nyelvére, hogy ugyanazt értsük alatta, amit Jézus korában értettek az emberek? „Egy ember”, „egyvalaki”, vagy „bárki”? Ez túl általános. Embertárs? Itt legalább benne foglaltatik, hogy az egyik ember a másiknak társa is lehet, nemcsak haragosa vagy riválisa. Ez is alig fordul elő a közbeszédben. Már az *embertársnak* is van valami

ünnepegyessége. De hát akkor ma már nincs is felebarát? Egyáltalán ki az én felebarátom? – kérdezhetem Jézust az öt megszólító írástudóval együtt (Lk 10,36). Vagy a felebarátok ideje már végképp lejárt?

Hogy hogyan mondjuk ma azt, hogy „felebarát”? Fiatalabb koromban különösen, ha úton voltunk, de olykor az út végén is azt mondtuk, hogy megelőzött egy zsigulis vagy egy skodás. Nem ismertük, tehát autója márkájával azonosítottuk. Néha még a faluban is így tartottak számon valakit: „a záporjós-kás Pista”. Mindenki tudta, hogy kiről van szó. Ma egy ismeretlent milyen szóval illetünk? „Ő” vagy még inkább: „az”, „egy hapsi” vagy „izé”... Mit tudom én, ki! Nem is érdekel, hogy ki. Mindenkinek megvan a maga gondja-baja, foglalkozzon mindenki a maga dolgával!

Egyedül élnek legtöbben. Szingli módon sokan. Sok esetben még akkor is, ha éppen pillanatnyilag társas viszonyt folytatnak valakivel. Az egyáltalán nem jelenti feltétlenül azt, hogy a *társa* is az illető, lehet, hogy csak „viszonyt folytatnak”. Olykor csak alkalmilag még azt is. Aztán megy mindenki a maga dolgára. Már, ha egyáltalán van neki.

Jelent-e még valakinek valamit a másik ember, és nem kopnak-e ki sokan a lakásból, még az albérletből is, meg (lehetek volna éppen társak is) a másik ember szívéből, majd még az emlékéből is. Úgy tűnik, a *felebarát*, vagyis az elkötelezett, tartós és tartalmas, vagy legalább számon tartó és számon kérhető emberi kapcsolatok kimenőben vannak a divatból.

A fenti eszmefuttatást annak a problémának az érzékeltetésére szántam, hogy köztudomású, hogy valami nincs rendben az emberi kapcsolatokkal. Senkinek nem jó, hogy ez így van, ugyanakkor sem a jó irányú változás készségét, sem annak a felismerését, hogy milyen irányba is kellene változtatni, nem találjuk. De szenvedni szenvedünk a kapcsolataink megüresedésétől. Ugyanakkor túlhaladottnak, korszerűtlennek látja legtöbb ember azt, hogy visszanyúljon oda, ahol ezek még megvoltak. Akár a nosztalgiával emlegetett korábbi időköt is érthetem alatta. Vagy egyenesen a Bibliához is lehetne visszatérni, hogy hogyan is lehetne emberibb módon megélni a társas kapcsolatokat.

Persze a magánynak elkerülhetetlen következményei lettek: túl sok a depressziós, az összetavart, vagy akár lelkiileg összevert, kifosztott, magányos lélek. Olyan, mint akiről Jézus beszél az irtalmas samaritanusról szóló példázatában.

Madách Imrénének Az ember tragédiájáról szóló drámája párizsi jelenetében található egy jellegzetes kép. Madách a szajhát megszólító szájába adja a következőzőket: „előbb becsaptak és megcsaltak, aztán te csaltál meg..., most éppen magányosan szaladgálsz, és várod a következő áldozatot...” Aztán persze megöregszik mindenki. Lehet, hogy van még

Ma egy ismeretlent milyen szóval illetünk? ... „az”, „egy hapsi” vagy „izé”...

hely valamelyik luxusszállón, ha sok a pénze, vagy a híd alatt, ha kevés. Aztán meghal mindenki. Még senki nem maradt temetetlen békeidőben. Csak hát olykor mégiscsak jó lenne valaki! Egy *felebarát* például. Vagy nem?

Menjünk vissza Jézushoz és ahhoz az írástudóhoz, akinek elmondta az irgalmas samaritánusról szóló példázatát! Itt élére állítva került elő ez a kérdés, ha nem volna ennek a történetnek a kicsengése éppen a megenyhülés és a gyógyulás, nem pedig az „él”. Az „élére állítás” csak annyiban jogos, hogy üdvösség ügyévé tette az Úr a felebarát kérdését, méghozzá megkerülhetetlenül. Hiszen az írástudó eziránt érdeklődött: „mit tegyek, hogy üdvözüljek?” Ha ez az írástudó fel nem teszi Jézusnak az üdvösség feltételét firtató kérdést, talán elő sem került volna az üdvösség meg a felebarát összetartozásának ügye.

Az írástudó kérdése Jézus felé így hangzott: „*Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?*” (Lk 10,25) Nekünk már az is különös, hogy az Úr Jézus az Írásra, a törvényre hivatkozott: mi van abban megírva? Hát nem ingyen kegyelemből van az üdvösségünk? Mi köze ennek a törvényhez? A szóban forgó írástudó legalább még tudta, hogy mi Isten törvényének a szíve: az Isten- és emberszeretet kettős parancsa (5Móz 6,5). Az Úr Jézus meg is dicsérte, hogy jól válaszolt. Ezt kell tennie, mert ez szolgálja az ember javát itt e földön és odaát az örökkévalóságban. Mégpedig mind a magáét, mind a többiekét, vagyis a felebarátját is. Csak a gond az, hogy kik is ezek a „felebarátok”? Itt akadt meg ez az írástudó is, mint ahogy azóta is nagyon sokan.

A kérdés jogosnak tűnt abban a korban is, ma is. Hiszen mindenkinek elsősorban a maga fajtája a felebarátja. A zsidónak a zsidó. Hogy a római a zsidónak felebarátja-e, az attól függ. Hogy mitől? Ez már kicsit bonyolultabb. Mert ha legalábbis elismeri a zsidót..., vagy ha ezt nem is teszi, de a zsidónak haszna van belőle... A rómainak is elsősorban a római a felebarátja, legalábbis, míg nem áll az útjában az a másik római, mert Róma elég sok polgárháborút megélt. De azért mégis ők azonos kultúra, vagy éppen előny (például római polgárjog) részesei. Meg hát a rómaiak közül feltehetőleg mindenki tudott latinul, míg a zsidók többnyire arámiul értekeztek egymással. Ami ugyan nem jelentette azt, hogy a zsidók gyülekezetén belül ne lettek volna széthúzások vagy egyenesen szakadások. Aztán van még közelebbi viszony is: a júdeainak mindenekelőtt mégiscsak a júdeai, a galileainak a galileai volt a felebarátja. A halásznak a halász, az ácsnak az ács. A farizeusnak a farizeus, a qumráninak a qumrán. Nincsen ebben semmi különös, mindig is így volt.

Na, akkor ki az a felebarát, akit szeretni illik, vagy egyenesen isteni parancs következtében muszáj? Mert azóta sem sokat változott a világ. A fradistának mégiscsak a fradista a felebarátja és nem egy újpesti drukker. A tanárnak a tanár, az orvosnak az orvos. Azonos társadalmi réteghez is tartoznak, gondjaik is hasonlóak, és kevés szóból megértik egymást. A fideszesnek a fideszes, az emeszpésnek az emeszpés a „felebarátja”.

De ha már belekezdtem, csak muszáj folytatnom, mert általában a hívőnek a hívők, a hitetleneknek a hitetlenek elsősorban a felebarátai. A szombatistának a szombatista, a baptistának a baptista, a karizmatikusnak meg a karizmatikus. Ez is csak természetes, nem? És a többi? Az

nem felebarát? Na, erre mondja el Jézus az irgalmas samaritánusról szóló példázatot, ami önmagában is egy remek kis irodalmi mű. Meg persze kihívás is. Mi kell az üdvösséghez? Talán csak nem a felebarát?

A történet szerint egy ember ment alá Jeruzsálemből Jerikóba. Elég vad vidék volt ez akkoriban is. Ha valaki már járt arra, a Wadi-Qelt felé van ez az út, hacsak nem maga a Wadi-Qelt egyben az út is. Ez egy hatalmas szakadék. Ha valaki az út jobb oldalán megy, szembetalálja ma a görög kolostort fent a hegyoldalban. Kötélen húzzák fel azt, aki oda szegődik. Jeruzsálem a tenger szintje felett hozzávetőlegesen nyolcszáz méterre van, Jerikó mintegy harminc kilométernyire kissé északkeletre a tenger szintje alatt majd négyszáz méterre található. A szintkülönbség a két város között ezerkétszáz méter. Az út szinte leszakad Jerikó felé. Az egyik a zsidó vallás zord fővárosa, a másik a pálmák kellemes városa. Azokban az időkben is a szegénység túl sok embert tett „megélhetési bűnözővé”. Ezek főleg a földjüktől megfosztott zsidók közül kerültek ki. Ők rómaiakra nem támadtak, mert azok fegyvert viseltek és nem jártak egyedül, hanem csoportosan, kötelezően katonai alakzatban. Így a szegénylegényeknek nem maradt más kifosztanivaló, csak a honfitárs, vagyis a zsidónak a zsidó.

Aimé-Nicolas Morot: *Az irgalmas samaritánus, 1880, Petit Palais, Musée des Beaux-Arts de la Ville de Paris, Parizs*

Az Úr Jézus a mellékkörülményekre meglehetősen szűkszavúan utalt. Ezt az embert valakik kirabolták, és mivel

maga az ember nem képviselt számukra értéket, hanem csak az, ami nála volt (sok-e, kevés-e, nem tudjuk), őt otthagyták. Bűnjelnek vigyék magukkal? Nem bolondultak meg.

A történet szerint arra ment egy pap meg egy lévita. Mindkettő megbecsült tagja volt a társadalomnak. Mind a kettő elkerülte a valószínűleg öntudatlanul ott fekvő embert. Jézus amint ezt a példázatot elmondta, nem vádolja őket, nem is mentegette egyiket sem. Jézus szava mindkét esetben csak tárgyilagos: „elkerülte”, „elkerülte”.

Miért kerülték el, nem tudjuk. Talán arra gondoltak: „O tempores, O mores!” – „Micsoda idők, micsoda erkölcsök!” Aztán jött ez a samaritanus, ő megszánta, de nemcsak megszánta, hanem fel is emelte a földről, felrakta a barmára, és elvitte egy vendégfogadóba, gondoskodott az ápolásáról még az utána következő időszakra is, amikor ő maga már továbbment. Ezután tette fel Jézus a kérdést az üdvösség felől tudakozódó írástudónak: ezek szerint ki volt ennek az embernek a felebarátja? Vagyis ki az, akit áldozatok árán is szeretnünk kell, az Írás kettős parancsa szerint, hogy elnyerjük az örök életet?

Beszédes ez a példázat minden szükséztávúsága ellenére is. Mert az azért kiderül ebből a történetből, hogy egy pap vagy egy lévita sokkal előnyösebb társadalmi megbecsültségben volt egy samaritanussal szemben. Először is, mert zsidók voltak, Isten választott népének tagjai. Másodszor: annak is a megbecsültebb rétegéhez tartoztak, hiszen lelki vezetők voltak Izrael gyülekezetében. Ők ugyan nem bántottak senkit, nem ártottak ennek a – talán – vérében fekvőnek sem, hiszen nem ők ütötték le. Ők közvetlenül nem is tehettek arról, hogy a gazdagok érzéketlensége, a szegények kiszolgáltatottsága következtében a közbiztonság idáig romlott. Sőt akár ők maguk is fenyegetve érezhették magukat abban a pillanatban egy ilyen úton.

A samaritanusoknak olyan volt a megbecsültsége ebben a korban a tiszta vérű zsidók számára, mint nálunk ma a cigányoknak (bocsánat a párhuzamért, hiszen a rasszizmus látzatát is szeretném elkerülni). A történet így hangzik mai viszonyokra hangszerelve: a fehér ember tehát elkerülte a bajban lévő, a cigány pedig felkarolta ezt a kifosztottat.

Egy szörnyű baleset tanúja voltam egyszer a hatos úton. Jó barátaim karamboloztak egy júniusi napon az eső után felázott olajfoltos megcsúszva. Egy völgyhídon folytak a munkálatok, és hol egyik, hol másik irányból engedték a forgalmat. Előttük várakozott már mintegy hat-nyolc kocsis a piros lámpánál, és ők nem tudtak megállni, beléjük szaladtak. A csattanás után egyik autós a másik után fordult vissza a piros lámpától, és rövid néhány perc után nem maradt ott, csak egy kocsis, amelyben pedig cigányok ültek, és a két vérében vergődő barátom. Én tudtam, hogy kik ülnek eszméletlenül az autóban, ők nem. De ők mindaddig ott voltak (közel két óra hosszat), míg a mentő a sérülteket el nem vitte. Eszembe jutott ekkor is az irtalmas samaritanus története: mert a magyarok, a fehér emberek, a kultúremlékek elhúztak, a lenézett cigányok ott maradtak. Mindent megtettek a szerencsétlenekért. Pontosan úgy, mint hajdan az irtalmas samaritanus történetében.

Jézus fogalmazási zsenialitása itt is megmutatkozik. Hiszen ebből a bármikor megtörténhetett eseményből néhány dolog azonnal kiviláglik. A samaritanus nem azért könyörült, mert számára ez a bajba került ember szimpatikus volt, vala-

honnan már korábban ismerte, és tudta, hogy megérdemli, hogy segítsen rajta. Mivel öntudatlanul feküdt a földön, mindent eleve ki kell zárni. Ezzel azt érzékelteti Jézus, hogy „felebarátis” és üdvösséges testvéri kapcsolatok születhetnek néhány perc alatt, ha valakin önzetlenül segítünk bajában.

Aztán: segíteni általában csak akkor vagyunk azonnal készek, ha lelki erőinket nem köti le megbántottság, harag, irigység, önzés, bármiféle lelki defektus, mert az vakká tesz mások baja iránt. Minden emberben felébredhet a spontán segítőkészség, különösen váratlan tragédia esetén, de általában az együtt érző emberek teszik ezt mégis legtöbbször. Akiknek szabad a szívük a segítségre.

Dél-karolinai hívők létrehozták „Isten élelmiszerbankját”, a Mannaházat, mely többek között nélkülöző gyermekek részére élelmiszert osztott

Aztán amit az Úr mond – ami az írástudó számára valószínűleg meglepő, ha nem ellenszenves –, hogy nem a pap és nem a lévita állt meg segíteni, hanem éppen a samaritanus. Aki példát ad arra nézve, hogy ki az ember felebarátja, az nem a pap és nem a lévita – mint ahogy ez elvárható lett volna –, hanem éppen a lenézett samaritanus.

Hajléktalan anya gyermekeivel

Az Úr Jézus korában a samaritánusokat több ok miatt tekintették a tiszta vérű zsidók alsóbbrendűeknek önmaguknál. Ennek elsőrenden történelmi okai voltak, másodrenden kegyességi, „teológiai” okai. A kettő összefüggött egymással. Mivel az asszír fogságbavétel után az északi országrészbe pogányokat telepítettek, ezek idővel keveredtek az őslakossággal, így a választott néphez tartozásuk vitás volt. Bár megtanították őket az Úr törvényére, hiszen papokat küldtek hozzájuk, hogy megtanítsák őket a „helyi istenség”, vagyis az Úr tiszteletére (2Kir 17,24–41), de sohasem számlálták őket a választott nép soraiba. Sőt a fogság után Tóbiás és Szamballát ármánykodása is csak mérgezte a két nép helyzetét. Végül a samaritánusok a Garizim hegyén építettek maguknak a jeruzsálemitől elkülönült szentélyt, amit azonban a zsidók leromboltak (Jn 4,20). Emiatt volt a megvetés feléjük. Pontosan mint hazánkban a roma lakosság felé van egy lenéző, lekezelő attitűd. Mégis nem a pap és nem a lévita, hanem a samaritánus segített. Ezzel Jézus azt mondja, bárki lehet irgalmas, még a lenézett is.

Ráadásul az Úr Jézus itt nem azt mondja, hogy irgalmasan meg kell

Igénytelenység, otthontalanság, nélkülözés

segíteni a samaritánusokat (mai körülményeink között a cigányokat). Ez ugyanis az alapképlet. Hanem azt, hogy ők megsegíthetnek-e minket. Vagyunk-e annyira felebarátaik, hogy ha kell, még ezt is el tudjuk „viselni” tőlük? Vagy azt hisszük, hogy mi – egy kedvezményezett kaszthoz tartozva – az irgalmasságot csak mindig fordítva gyakorolhatjuk? Miért nem mondta el Jézus az irgalmas pap vagy az irgalmas farizeus példázatát? Mert ha bárki lehet irgalmas, ez a törvény ismerőitől még inkább elvárható lett volna.

Egyáltalán mi az irgalmasság? A görög nyelvű Bibliában a következő szavakat találjuk. A szóban forgó irgalmas samaritánus példázatában (Lk 10,25–37) a 33. versben a *σπλαγγνίζομαι* jelentése a Károli szerint: könyörületességre indul, az új fordítású szövegben: megszán valakit. Vagyis adott pillanatban valami megindul az irgalmas ember belsejében. Nem képes elnézni közömbösen a másikat nyomorúságát.

Az Úr kérdése, hogy mit gondolsz, ki volt

A nyomorúság arcai – világszerte szűnni nem akaró újulása

felebarátja, az írástudó válaszában az ἔλεος található (37. v.) amit *Károli* könyörületnek, az új fordítás irgalmasságnak hoz. Ez egy alapvető emberi tulajdonság. De mindkét fogalomban megjelenik valami abból a mozzanatból, hogy egy adott szituáció vált ki tette indító mozzanatot abban az emberben, aki irgalmas. Segítenie kell, méghozzá sürgősen. A héber עָרַם irgalmasnak lenni a két görög kifejezés megfelelője (Mt 5,7; 9,13). Különös azonban az irgalmasságra utaló רַחֵם (Lk 10,37) – ami az Istennel kötött szövetségi vi-szonyt, illetve az ahhoz tartozó hűséget jelenti irgalmasságként. Ez is egyfajta alapállást jelent. Elsősorban Isten hűségét az ember felé, de az emberi hűséget is a másik ember felé.

Mert hát miből is fakadhat a mi irgalmasságunk? Egyáltalán megéri-e irgalmasnak lenni? Az a kis elismerés ér annyit, hogy még áldozatot is hozunk valakiért, csak azért, mert rá-szorul? Ha az irgalmasságunknak csak ennyi az alapja, akkor az rövid lejáratú és olcsó irgalmasság lesz. De ha tudjuk, hogy Isten is hűséges – méghozzá a tőle elszakadt emberekhez is –, és csak úgy tud hűséges lenni, hogy egyben irgalmas is hozzánk.

A Biblia Isten könyörületességét és irgalmasságát a maga roppant feszültségében tárja elénk. Itt szó sincs valamiféle olcsó és könnyed „bocsikázásról” vagy nyugizásról. Az emberek elfordultak Istentől, sőt szembefordultak vele, eltorzítva ezzel önnön létük alapját is. Azonban bűnősként is mindenestől Istenre vannak utalva. Ha Isten megvonná irgalmát, az egyenlő lenne a lét alapjainak megrendülésével. Ez persze nem azt jelenti, hogy irgalmasságában elvárásaink és kívánságaink teljesítőjévé süllyedne. Az Úr Jézus szolgálata elsősorban az élet forrásától elszakadt ember visszasegítése volt Isten közelébe. Ha ez nem így lett volna, „irgalmassága” is irgalmatlan lett volna. Az ő szeretete azonban a bölcsességének, sőt a hatalmának a szeretete a bölcsességnek híjával lévő és nagyon is gyenge ember felé. Nem csupán a jókra irányul, hanem mindenkire, hiszen „felhossa napját jókra, gonoszokra egyaránt, ésőt ad mind az igaznak, mind a hamisnak” (Mt 5,45).

A felebarátaink felé gyakorolt irgalmasságunknak tehát ez a stabil alapja, sőt a forrása is. Hiszen mi fordulunk a felebarát felé, de általunk Isten jósága árad ki rá. A felebarát tehát az, akihez irgalmasak tudunk lenni. A felebarát (πλησίον) szóval a Bibliában az izraeliták nem csupán a saját népük tagjait illették, hanem az idegeneket is. A felebarát felé gyakorolt irgalmasság része az is, hogy megbocsátjuk ellenünk elkövetett vétkeiket (Mt 18,21), meglátjuk valós szükségüket, és amennyire képesek vagyunk, segítünk rajtuk (Mt 25,31–46).

A Biblia születésének korai időszakában még nem volt a felebarát fogalma olyannyira leszűkítve, mint később, Jézus korában. Vajon az Úr Jézus haragudott az írástudókra, és kivételezett a samaritánusokkal? Ez nem vallott volna böl-

csességre. Egy alkalommal egy másik törvénytisztelő, sőt előkelő és gazdag, de mégis a törvényt megtartó ember jelent meg az Úrnál. Aki szintén érdeklődött az üdvössége felől (Mk 10,17–27), méghozzá térdre borulva. Az evangélista megjegyzi, hogy Jézus megkedvelte őt. Hol van itt ellenszenv? Aztán amikor az Úr a gyengéjére tette az ujját gyógyító módon, az megszorodva, de vagyoni veszteség nélkül távozott tőle. Ez a gazdag ifjú volt. A tanítványok számára annyira zavarba ejtő

Jézus tanítása: „Aki kér tőled, annak adj, és aki kölcsön akar kérni tőled, attól ne fordulj el.” (Mt 5,42)

volt a jelenet, hogy meg is kérdezték: ha ez nem, akkor egyáltalán kicsoda üdvözülhet? Vajon kivételezett az Úr a samáriaiakkal? Mert a hátrányos helyzetű is visszaélhet hátrányos helyzetével. Erre sem találunk példát.

Az irgalmassághoz azonban Jézus szerint látó szem és jó szív kell. Nem lehet mindent előírni a törvényben, nem lehet minden szituációra hívő szabályt kreálni. De az Isten szerint való viszonyulás némi gondolkodás után – ma kreativitásnak mondjuk – érvényessé válik, méghozzá a tetteinkben. Minden helyzetben lehet az ember irgalmas. Ha van hozzá szíve, meg persze kész megfizetni az árát. Mert hogy valakinek felebarátjává váljunk, mindkettő kell. Külön egyik sem elég.

Mária Terézia királyné választása idején bizonytalan volt, hogy női ágon öröklődik-e a trón. A magyar nemesek kardjukat kirántva kiáltották: „*Vitam et sanguinem!*” Vagyis „Életünket és vérünket!” – úgymond – áldozzuk a királynőért. Aztán a fáma szerint néhány nemes még kurjantott egyet: „*sed avem non!*” – vagyis „zabot azt nem”! Ez akkoriban azt jelentette, hogy háborúit nem támogatjuk, még akkor sem, ha meg kellene őt védelmeznünk. Hiszen a háborúban a lovagnak zab kellett.

Vagyis az irgalmasságnak mindig ára is van, és nemcsak szív kell hozzá. A lelkesedés nem elég, mert az irgalmasság költségeit valakinek mindig meg kell fizetni. Ez hol pénz, hol idő, hol törődés, hol mindez együtt. Nem véletlen, hogy a Megváltóval szokás azonosítani az irgalmas samaritánust. Ő is megfizette az árát a velünk, emberekkel kapcsolatos irgal-

masságának, méghozzá nem máshol, mint a Golgota keresztyén.

Mert az irgalmasság – ha valóban az – sohasem patyomkin tett. A valóságos segítségnyújtás legtöbbször ma is olyan helyen történik, ahol senki nem jár, csak az, aki irgalmas, meg az, aki sérült. Lehet, hogy a lelkét, az emberségét vagy a jövőjét verték széjjel, vagy a családját, esetleg a gyülekezetét. A modern hírközlő eszközök igyekeznek rajta lenni minden baleseten, az a néhány pillanat, amit ebből képesek megragadni, a dolgok orvoslása tekintetében mégis elhanyagolhatóan csekélyek.

A jerikói úton ez esetben nem járt a sajtó, nem került adásba a jeruzsálemi vagy jerikói tévében az eset. Nem hajolt meg a samaritánus a samaritánusi tette után, és senki sem tapsolta meg őt mint példás jól tevőt. Ez nem színjáték volt, hanem komoly dolog, de ugyanolyan titokban és valóságosan történt, mint ahogy Jézus a belső szobába küld imádkozni, ahol az Atyán kívül nincs senki. Senki sem látja a samaritánus szorgoskodását, kivéve Istent. Fizetni is egyedül ő fog.

Mint ahogy a legtöbb lelki, sőt örök életre való gyógyulás ma sem a színpadon történik, hanem egy csendes, enyhén adó helyen. Ezért sem szabad az istentiszteleteinket hangos, mozgalmas, vibráló, eseményekkel felpörgetett helyé tenünk. A régiek úgy tudták: „Itt megennyhül, aki szenved, aki fáradt, megpihenhet. Így szól Jézus a szívéhez: én vagyok az örök élet”. A kegyetlenség ütéseit nem hasonlóan vad ritmusban, hanem csak szelíd lélekkel lehet gyógyítani. Márpedig a „felebarátá” válást az Úr Jézus egybekötötte az enyhítéssel, a gyógyítással. Bár a példázat végén el sem hangzik újra az üdvösség szava, azért mégiscsak erről szól ez az ige. Igaz, nem úgy, ahogy mi gondoljuk. Hogy az üdvösségért megszolgálunk, jótetteinkkel megszerezze az azt magunknak.

Jézus tudja, hogy a jótett akkor igazán gyógyszer a felebarátunk, ha szívből fakadóan önzetlen. Nagy lecke ez nekünk, akik olykor még jótetteinkkel is önzők vagyunk. Rólunk szólnak és csak ritkán igazán és önfeledten azoknak, aki felé végrehajtuk. „Éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok” (Mt 25,31–46) – mondja az Úr Jézus, és azok, akik ezt gyakorolták, nem tudták, hogy ennek üdvözerző végeredménye van. Csak a szükségét látták, és a csodát, hogy egy megvigasztalt ember megennyhülő tekinteténél szebb alig van a világon, és boldogítóbb dolog sincs együtt sírni valakivel. Ez már maga a jutalom és „üdvösség”. Nem a jövőben, hanem már most is. Emiatt az irgalmasság gyakorlása nem kényszermunka, hanem ahogy az Úr Jézus mondta: „*ha tudjátok ezeket, boldogok lesztek, ha cselekszitek*” (Jn 13,17). Lélektani képtelenség másként elképzelni. Vagyis felebarátá csak úgy válunk, ha ez belülről, a szívünkben fakad.

Az írástudó elméletileg mindent tudott. Egyáltalán nem az volt vele a baj, hogy tudta az Írást. Nagyon félreértenénk az ígét, ha azt olvasnánk ki belőle, hogy az ige ismerete hiba. Hogy boldogabbak a szent naivak, mert „vak tyúk is talál szemet” alapon teszik a jót, vagy éppen a rosszat. De a Biblia irgalmasságról szóló tanítását ismerhetjük anélkül, hogy valakiért bepizskítanánk a kezünket. Márpedig irgalmasság gyakorlása az adott történet szerint a kirabolt ember felé lehajlás nélkül, számarra emelés nélkül nehezen képzelhető el. Legfeljebb érzelmi élményként vagy igeismereti tárgyként.

Az egyik gyülekezetben élt egy özvegy. Ahogy öregedett, úgy fogyott az ereje. Fiatal lelkésze gyakran láto-

gatta, így volt tudomása a néni napi dolgairól. Egy alkalommal – mint a jerikói úton hajdanán – meghozták a néni téli tüzelőjét, a szenet meg a fát. A fiatal lelkész – éppen istentisztelet lévén aznap – kora délután meglátogatta az özvegyet. Mivel átöltözni már nem lehetett – jó hetven kilométerre lévő otthonát oda-vissza az istentisztelet kezdetéig nem járhatta meg –, azon nyakkendősen nekilátott a szenet talicskázni és a fát behordani. Történetesen arra járt a gyülekezet elöljárója, és pirongatni kezdte az ifjú pásztor: „Hát nem tudja, hogy nem ez a dolga? Ezt bárki meg tudja csinálni.” De hát ha bárki nem volt ott, a pásztor viszont éppen arra járt. „Meg aztán rangon aluli, és nem is alkalmas az időpont, nem azért jött hetven kilométert. Nem is ezt tanulta a teológián, most meg bepizskította a kezét, és nézze meg a ruháját, hogy néz ki! Így akar a szószékre menni?” – folytatta.

Bizony az irgalmasság kérdésében a fahordókkal leginkább a fahordók, az elesettekkel az elesettek képesek együtt érezni. Pedig az Úr szava szerint felebarátá nehezen válik bárki, ha attól fél, hogy bepizskítja a kezét. Irgalmatlanná meg nemcsak az válik, aki bántja a másikat, hanem az is, aki nem segít rajta.

Kanyarodjunk vissza egy kissé az üdvösség meg a felebarát kérdéséhez! Egyfelől meglelhetjük annak okát, hogy miért is fogynak manapság a „felebarátok”. Mert nem az a kérdés, hogy nekem ki a felebarátom, hanem az, hogy én kinek vagyok a felebarátja. Csak annak, akihez irgalmas vagyok, és annak, akit feltétel nélkül szeretni tudok, legalább úgy, mint önmagam. Ha kevés embert hordozok a szívemen, elfogynak a felebarátaim, végül aztán magamra maradok. Mert a *felebarát* léte vagy nem léte nem divat dolga, hanem az Isten- és emberszeretet kettős parancsa szerint üdvösséges engedelmesség Isten felé.

Üdvösséges, vagyis nem kényszerpálya, hanem abból a jóból fakad, hogy Isten már teremtettségünkben fogva tudta, hogy „nem jó az embernek egyedül lenni”. Ez nem csupán a házasságra vonatkozik, elsősorban persze arra. De a többiek, a *felebarátaim* is szükségesek ahhoz, hogy „üdvözüljek”, vagyis hogy teljes értékű emberré váljak. Megtaláljam önmagam, Istent, de őket is.